

LBRIS | Mihaela Frunză
We know
books

TEMATIZĂRI ÎN ETICILE APLICATE

PERSPECTIVE FEMINISTE

Editura LIMES
Cluj-Napoca, 2009

INTRODUCERE	7
PARTEA I.	10
CAPITOLUL I. ETICA APLICATĂ	10
Probleme terminologice	14
Domenii și clasificări ale eticii aplicate	20
Teorie și practică	22
Etica aplicată și filosofia	26
CAPITOLUL II. ETICILE APLICATE – ETICI POSTMODERNE	32
CAPITOLUL III. PROBLEMA UNIVERSALITĂȚII STANDARDELOR ȘI VALORILOR ETICE	45
CAPITOLUL IV. ETICI FEMINISTE. CLASIFICARE, PROBLEME, TEME, CONCEPTE-CHEIE	54
Eticile feminine	56
Etici materno	59
Etici feministe	61
Etici ale lesbieneleor	62
PARTEA A II-A.....	66
CAPITOLUL I. ETICA GRIJII	66
Carol Gilligan: etica grijii ca etică aplicată.....	67
Conceptul filosofic de grijă.....	73
(Etica) grijii de sine: Michel Foucault.....	75
Este grijă un principiu universal? Immanuel Kant.....	76
Grijă – un principiu ontologic. Martin Heidegger	81
Teorie feministă și etica grijii.....	82
Critici la adresa teoriei lui Gilligan: este etica grijii o etică feministă? ...	86

Etica grijii vs. etica dreptății: paradigme incompatibile sau teorii complementare?	87
Etica grijii vs. etica liberală?	93
Dincolo de opoziții: încercări de găsimă a unui model integrator	96
Etica grijii – o etică dialogică?	104
Depășirea barierei morale: Joan Tronto	107
Etica grijii – o perspectivă feministă asupra bioeticii sau un capitol al acesteia?	111

CAPITOLUL II. ETICA AVORTULUI .....

Definiții, clasificare, considerații generale	117
Poziții conservatoare referitoare la avort	120
Fundamente religioase ale poziției conservatoare	120
Reprezentanți contemporani ai poziției conservatoare	122
Poziții mediane	129
Cazul Roe vs. Wade	129
Reprezentanți contemporani ai pozițiilor mediane	131
O perspectivă liberală în privința avortului	135
Critici la adresa paradigmei liberale	143
Drepturile animalelor, drepturile nenăscuților?	149
Avort și dizabilități	153
Dileme legate de avort și selecția sexuală	157
Poziții referitoare la avort în fenomenologia feministă	160
Avortul și medicalizarea sarcinii	163

Capitolul I. Etica aplicată

Dintre domeniile filosofice, în ultimii 40 de ani cea mai spectaculoasă dezvoltare a înregistrat ceea ce unii numesc „etica aplicată” iar alții „etica profesională” (alte variante fiind „etica practică” sau „etica problematică”). Parțial, primele două sintagme acoperă același gen de preocupări, deși există diferențe de nuanță³. În ceea ce ne privește, optăm pentru folosirea sintagmei „etică aplicată”, datorită cuprinderii mai generoase și datorită evitării unor limitări pe care celelalte sintagme le prezintă.

Optăm, ca punct de plecare în conturarea termenului, de la definiția propusă de unul dintre autorii extrem de influenți în dezvoltarea eticii aplicate, mai precis în ceea ce constituie „disciplina pilot” a acesteia, respectiv bioetica: Tom L. Beauchamp⁴. Definiția sa sună astfel: „*etica aplicată* se referă la toate modalitățile de folosire a metodelor filosofice pentru a trata probleme morale, practice și politice publice în profesii, tehnologie, guvernare ș.a.m.d.”⁵.

Etica aplicată a apărut în contextul frământărilor sociale din anii 1960 din spațiul nord-american, respectiv: „mișcările pentru drepturi civile, mai apoi războiul din Vietnam și creșterea activismului studentesc”⁶. Dacă în prima jumătate a secolului XX filosofii din cadrul

---

³ Vezi Abraham Edel, „Ethics Applied or Conduct Enlightened?” În *In Search of the Ethical. Moral Theory in Twentieth Century America. Science, Ideology, and Value*, Volume 5, Transactions Publishers, New Brunswick, London, 1993; Mihaela Miroiu, Gabriela Blebea-Nicolae, *Introducere în etica profesională*, Ed. Trei, București, 2001; Valentin Mureșan, „Este etica aplicată o aplicare a eticii?”, *Revista de Filosofie Analitică*, vol. I, 19, iulie-decembrie 2007; Tom L. Beauchamp, „The Nature of Applied Ethics” in R.G. Frey, Christopher Heath Wellman (eds.), *A Companion to Applied Ethics*, Blackwell Publishing, Malden MA, 2005.

⁴ Împreună cu James Childress, este autorul celebrei lucrări *Principles of Biomedical Ethics*, ajunsă deja la ediția a cincea.

⁵ Tom Beauchamp, „The Nature of applied ethics”, ed. cit., p. 3.

⁶ Vezi articolul “Applied ethics”, în *Encyclopædia Britannica*. Accesat January 06, 2009, *Encyclopædia Britannica Online*: <http://www.britannica.com/> EBchecked/

moralei au dezvoltat cu precădere chestiuni abstracte, din domeniul metaeticii, temele de etică practică au intrat rapid în curricula universitară imediat după anii 1960. Etica aplicată s-a dezvoltat și ca urmare a evoluțiilor și situațiilor problematice din diversele profesii, pe care singuri specialiștii din profesiile respective nu le puteau soluționa (vezi de exemplu, pentru domeniul bioeticii, criza semnalată de Beecher⁷, care a marcat o revoluție în privința consimțământului informat în medicină).

Există cel puțin două indicii majore pentru a reflecta interesul în creștere pentru un domeniu: unul este numărul de instituții de specialitate care desfășoară programe de cercetare performantă în domeniu, iar celălalt este numărul de publicații de specialitate (reviste academice sau științifice de prestigiu, indexate în baze de date internaționale) pe care respectivul domeniu le circumscrie. Strâns legate de cele două este tendința universităților de a oferi programe de specializare în domeniu, pentru o piață de specialiști în creștere. Toate aceste indicii pot fi sesizate și în cazul eticii aplicate. Astfel, pe de o parte, există institute prestigioase pe lângă aproape fiecare mare universitate, atât pe plan internațional cât și pe plan european: Institutul Kennedy de la Georgetown University; Centrul Hastings pentru Bioetică din Garrison, NY; Institutul pentru Studierea Eticii Aplicate și Profesionale din Dartmouth; Centrul Olsson pentru Etică Aplicată de la Universitatea din Virginia; Institutul pentru Valori de la Universitatea din San Diego; Institutul Kegley de Etică de la Universitatea din California; Institutul de Etică Aplicată și Profesională de la Universitatea Ohio; Institutul pentru Dialog Global de la Universitatea Temple din Philadelphia, Institutul de Filosofie și Religie de la Universitatea Boston, Institutul Broad de la MIT Cambridge, MA; Centrul pentru Etică și Lege în Biomedicină de la Universitatea Central-Europeană din Budapesta, Institutul de Studii Umaniste de la Viena.

O reflectare a interesului din ce în ce mai extins pentru etica aplicată se poate observa dacă analizăm publicațiile din fluxul principal de articole (indexate ISI sau în alte baze de date internaționale), unde frecvența articolelor și a revistelor înregistrează o creștere constantă,

---

topic/30693/applied-ethics. Contextul este descris și de către Valentin Mureșan în articolul „Este etica aplicată o aplicare a eticii?”, ed. cit., p. 70.

⁷ Beecher HK. „Ethics and clinical research”, *The New England Journal of Medicine*, vol. 274, 1966, pp. 1354-1360.

aproape explozivă. Astfel, în publicațiile indexate ISI: *Kennedy Institute of Ethics Journal*, *Problems, Topics – An International Review of Philosophy, Ethics, Science and Engineering Ethics*, *Diogenes*, *Tijdschrift voor Filosofie*, *International Philosophical Quarterly*, *Metaphilosophy*, *Revue Philosophique de Louvain* – pentru a cita doar câteva, frecvența și diversitatea textelor de etică aplicată se extinde din ce în ce mai mult, de la temele deja tradiționale de bioetică pînă la domeniul de ultimă oră, cum sînt nanoetica, neuroetica, etica și ingineria sau etica computerelor.

Și în România, nivelul și calitatea producțiilor editoriale în domeniul eticii aplicate a început să înregistreze pași semnificativi. Putem semnala prezența unor reviste: *Revista Română de Bioetică* (prima revistă românească pe acest domeniu), sau *Journal for the Study of Religions and Ideologies*, unde astfel de teme sînt publicate cu regularitate. Semnificativ este faptul că la toate universitățile din centrele tradiționale există nuclee de specialiști care publică volume sau studii: în București la Universitatea București, la Facultatea de Filosofie sau la Facultatea de Comunicare⁸ pe teme de etică aplicată, etică socială și etică politică, cît și la SNSPA, în domeniul eticilor politicilor publice, eticilor feministe, eticii cercetării sau bioeticii⁹. La Cluj, astfel de preocupări există la Facultatea de Filosofie, în domeniul eticilor profesionale, al eticii juridice, al eticilor feministe, precum și a relației dintre filosofie, religie și ideologie¹⁰. De asemenea, la Cluj funcționează în cadrul

---

⁸ Dintre volumele recente amintim: Dan Crăciun, Vasile Morar, Vasile Macovicuic, *Etica afacerilor*, Ed. Paideea, București, 2005; Adrian-Paul Iliescu, *Etica socială și politică*, Ed. Ars Docendi, București, 2007. De asemenea, trebuie menționată activitatea Centrul de Cercetare în Etică Aplicată, www.ccea.ro.

⁹ Dintre volumele publicate în ultimii ani, menționăm: Adrian Miroiu (coord.), *Etica aplicată*, Ed. Alternative, București, 1995; Mihaela Miroiu, Gabriela Blebea-Nicolae, *Introducere în etica profesională*, Ed. Trei, București, 2001; Mihaela Miroiu, *Convenio*, ed. II-a, Ed. Polirom, Iași, 2002; Mihaela Miroiu, *Dincolo de îngeri și draci. Etica în politica românească*, Ed. Polirom, Iași, 2007; Daniela Cutaș, *GenEtica. Politici ale moralității și moralitatea politicilor*, Ed. Ideea Europeană, București, 2007.

¹⁰ Vezi de exemplu grupul ProEtica, condus de Ion Copoeru. Printre volumele recente semnalăm: Ion Copoeru, Nicoleta Szabo (coord.), *Dileme morale și autonomie în contextul democratizării și al integrării europene*, Ed. Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2007; Ion Copoeru, Nicoleta Szabo (coord.), *Etică și cultură profesională*, Ed. Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2008. Tot aici menționăm și grupul GDES

Universității, din 2007, Centrul de Bioetică, cu colaborarea Facultăților de Teologie¹¹. La Iași, Revista de Bioetică¹² este coordonată de Colegiul Medicilor, dar preocupări de etică aplicată întâlnim și la Universitatea Al. I. Cuza sau la Institutul Academiei¹³. De asemenea, ele există și la Timișoara, la Universitatea de Vest¹⁴. Oricum, ca o constatare generală, există încă loc suficient pentru ca domeniul să se dezvolte în țara noastră, pentru a ajunge la un nivel comparabil cu cel din Europa, America sau Japonia.

Probleme terminologice

Discuțiile contemporane despre etica aplicată pot fi asociate unei lungi tradiții filosofice orientate spre chestiunile practice – de la scrierile lui Platon despre modul de distribuire a dreptății; scrierile lui Augustin și Toma d'Aquino despre războiul drept; scrierile lui Hume despre sinucidere sau scrierile lui John Stuart Mill despre eliberarea femeilor¹⁵. Totuși, așa cum subliniază Beauchamp, chiar dacă filosofia morală a discutat astfel de probleme, în cursul istoriei sale, totuși acestea nu s-au concretizat într-un „program sau metodă de etică aplicată” în sensul pe care îl dăm azi acestui termen. Explicația pe care o oferă în continuare Beauchamp este aceea că „etica aplicată” nu derivă în mod

---

(Grup de Dezbateri Etică și Societate,

http://sacri.ro/index.php?Permanent_programs:The_%93Ethics_and_Society%94_Debate_Group_%28GDES%29

¹¹ Vezi de exemplu volumele din seria *Medicii și Biserica*, apărute la Ed. Renașterea. De asemenea, centrul publică revista *Bioethica*.

¹² Revista Română de Bioetică, www.bioetica.ro

¹³ Dintre lucrările autorilor ieșeni amintim: Gheorghe Scripcaru, Aurora Ciucă, Vasile Astărăstoae, Călin Scripcaru, *Bioetica, științele vieții și drepturile omului*, Ed. Polirom, Iași, 1998; Vasile Astărăstoae, Ortansa Stoica, *Genetică versus Bioetică*, Ed. Polirom, Iași, 2002; Beatrice Ioan, Cristina Gavrilovici, Vasile Astărăstoae, *Bioetica. Cazuri celebre*, Ed. Junimea, Iași, 2005; Bogdan Olaru (coord.), *Controlul etic în epoca biotehnologiilor. Autonomie individuală și responsabilitate socială*, Ed. Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 2008.

¹⁴ Vezi de exemplu Gh. Gh. Ionescu, Nicolae Bibu, Valentin Munteanu, *Etica în afaceri*, Ed. Universității de Vest, Timișoara, 2006.

¹⁵ „Applied ethics”, în *Encyclopædia Britannica*, ed. cit.

liniar și/sau unilateral din filosofia morală, ci reprezintă înainte de toate un proiect interdisciplinar¹⁶.

Pentru a reveni la contribuția filosofiei morale la dezvoltarea eticii aplicate, putem invoca aici un concept esențial al primeia, și anume cel de *rațiune practică*. Așa cum arată Habermas, există trei dimensiuni ale rațiunii practice: pragmatică, etică și morală: „Rațiunea practică, în concordanță cu orientarea spre scop, spre bine, sau dreptate, se orientează spre alegerea subiectului acționînd după un scop, sau după hotărîrea subiectului autentic care se auto-realizează sau după voința liberă a subiectului capabil de judecată morală. În fiecare caz, constelația rațiunii și voinței și chiar conceptul rațiunii practice însuși suferă o schimbare... După aspectul ales, rezultă trei interpretări diferite dar complementare ale rațiunii practice”¹⁷. Pînă în prezent, susține Habermas, fiecare dintre tradițiile filosofice semnificative a accentuat doar una dintre cele trei căi: pentru Kant și kantianism, rațiunea practică a fost coextensivă cu moralitatea; empirismul a asimilat-o cu folosirea pragmatică; iar în tradiția aristotelică, rațiunea practică asumă rolul unei facultăți de judecare ce iluminează viața orizontului istoric al unui *ethos* al tradiției. Am putea observa că etica aplicată încearcă reunirea tuturor acestor dimensiuni ale rațiunii practice

Termenul de „etică aplicată” este considerat de unii autori ca nefiind potrivit pentru domeniul pe care îl desemnează, deoarece ar sugera o opoziție față de etica „pură”, ca și cînd prima nu ar face decît să o aplice pur și simplu pe a doua. În viziunea lor, opoziția relevantă nu este între teorie și practică, ci între zone stabile și zone controversate ale moralității. O denumire alternativă ar fi cea de „etică problematică”. Astfel, etica aplicată/ problematică ar fi existat dintotdeauna, însă în ultimii treizeci de ani s-a înregistrat o creștere a interesului față de ea. Principala sarcină a acesteia ar fi identificarea acțiunilor corecte moral, în împrejurări schimbătoare¹⁸. Totuși, propunerea alternativă de „etică

---

¹⁶ Tom L. Beauchamp, „The Nature of Applied Ethics”, ed. cit., p. 1.

¹⁷ Jurgen Habermas, „On the Pragmatic, the Ethical, and the Moral Employments of Practical Reason” în *Justification and Application. Remarks on Discourse Ethics*, Polity Press, Cambridge UK, 1993, pp. 1-18.

¹⁸ Vezi lucrarea lui Abraham Edel, Elizabeth Flower, *Critique of Applied Ethics*, discutată în Will Kymlicka, „Problematic Ethics” în *Hastings Center Report*, Nov./Dec. 1995, vol. 25, issue 6, pp. 39-40.

problematică” reprezintă o inițiativă cel puțin la fel de nesatisfăcătoare, întrucât se obține o lărgire nepermisă a extensiunii termenului. Dacă prin „problematic” se înțelege ceva ce necesită clarificări ulterioare, atunci cu siguranță orice temă de etică - și, la drept vorbind, de filosofie în general - este „problematică” iar nu „stabilă”. Prin acest construct s-ar pierde exact specificul preocupărilor eticii aplicate.

Un alt termen utilizat din familia semantică a domeniului este cel de *etică profesională*. Aceasta este delimitată ca aflându-se „la intersecția filosofiei moralei cu eticile particulare ale diferitelor categorii de profesii” și este definită în felul următor: „Etica profesională precizează practicile, drepturile și datoriile membrilor unui grup profesional, critică și sancționează malpracticile profesionale”¹⁹.

Totuși, am preferat să folosim termenul de etică aplicată în locul celui de etică profesională, al doilea fiind mai restrictiv decât primul și presupunându-i existența („eticile particulare ale diferitelor categorii de profesii”). Într-o altă ordine de idei, termenul de etică profesională pare să se suprapună ca extensiune peste cel de etică aplicată, deoarece domeniile invocate ca aparținându-i (etica politică, etica administrației publice, etica afacerilor, etica juridică, etica mass-media, etica medicală) sînt aceleași. În fine, termenul de etică aplicată are o intensiune mai largă, el nefiind în nici un caz reductibil la stricta relație profesionist-client, din perspectiva căruia se discută etica profesională²⁰. De asemenea, pe aceeași linie de separare a eticii aplicate de etica profesională se situează și Tom Beauchamp, cînd spune: „probleme precum alocarea resurselor medicale limitate, războaiele nedrepte, avortul, conflictele de interese în deciziile privind mamele surrogat, crimele înfăptuite din ură, pornografia, războiul și terorismul, *whistle-blowing*... cercetările pe animale și confidențialitatea informațiilor fiscale trec dincolo de comportamentul profesional, și cu toate acestea sînt subiecte din domeniul eticii aplicate”²¹.

O problemă terminologică specială constantă o creează existența termenului „aplicată”. Acesta declanșează de altfel și controverse-

---

¹⁹ Vezi Mihaela Miroiu, Gabriela Blebea Nicolae, *Introducere în etica profesională*, Ed. Trei, București, 2001, pp. 53-54.

²⁰ Miroiu, Gabriela Blebea Nicolae, *Introducere în etica profesională*, ed. cit., pp. 55 și urm.

²¹ Tom Beauchamp, „The Nature of Applied Ethics”, ed. cit., p. 3.

le referitoare la atitudinea specifică a celui care „practică etica aplicată”. Cine și ce aplică și mai cu seamă la ce anume în acest proces? Unii eticieni – în general partizani ai deductivismului – interpretează etica (sau filosofia) aplicată ca activitate în care „teoreticianul”, deținător incontestabil al unei concepții anterioare, bine fundamentate, se apleacă de la înălțimea principiilor sale asupra practicii problematice, își aplică teoriile și soluționează problema. Pe de altă parte, alții (de pe poziții mai mult sau mai puțin anti-teoretice) vor observa că în felul acesta, de obicei, problemele nu sînt rezolvate, ci doar reformulate în contexte și cu vocabulare diferite. Dimpotrivă, situațiile concrete trebuie să orienteze invocarea unui principiu sau teorie și proiectata „rezolvare” a lor. Complicația provine din faptul că, de cele mai multe ori, în situații problematice pot fi invocate principii egal îndreptățite, dar contrare, ceea ce ne readuce în punctul din care am plecat²².

Un mod de a „îmblîzi” dilema, dacă nu putem să o rezolvăm, este să observăm că termenul de aplicație are un sens particular în tradiția hermeneutică, unde desemnează una dintre componentele efectuării comprehensiunii²³. Gadamer arată că această tradiție a avut momente în care a încercat să renunțe la aplicare (de exemplu, în romantism). Totuși, autorul consideră că „în cadrul comprehensiunii se produce întotdeauna un fel de aplicare a textului ce trebuie înțeles asupra situației prezente a interpretului”²⁴. Această observație are avantajul că radicalizează extensiunea aplicării la nivelul oricărui act comprehensiv: procesul înțelegerii nu se produce niciodată într-un vid semnificativ, ci întotdeauna într-un context particular. Din această perspectivă, orice încercare de formulare a unei probleme în termeni etici reprezintă deja o formă de aplicare – orice etică este deja (și) o etică aplicată. Pe de altă parte, teza răspîndirii universale a aplicației prezintă dezavantajul că, într-un fel, procesul se banalizează. În această situație, propunem să

---

²² Pentru discutarea „războiului” dintre teoreticieni și anti-teoreticieni în etica aplicată, vezi prezentarea lui Valentin Mureșan, „Este etica aplicată o aplicare a eticii?”, pp. 74-79.

²³ Hans-Georg Gadamer, *Adevăr și metodă*, Ed. Teora, București, 2001, p. 234. J.J. Rambach integrează aplicația în categoria “subtilitas”, presupunînd astfel un “rafinament special al spiritului”.

²⁴ *Idem*, p. 235.

avem în vedere acest sens general al eticii aplicate în modalitatea unui fundal pe care să conturăm sensurile mai precise ale sale.

Actualitatea acestei dileme referitoare la semnificația termenului „aplicat” din construcția „etica aplicată” este relevată de o polemică recentă găzduită de revista *Kennedy Institute of Ethics Journal*. În numărul respectiv, Robert Baker și Laurence McCullough argumentează că modelul „eticii aplicate” ar reprezenta un model nefuncțional pentru ceea ce s-a numit „disciplina pilot” a eticii aplicate, respectiv bioetica. Lipsa de funcționalitate și de adecvare este pusă de cei doi autori exact pe seama conceptului de „aplicare”, care ar orienta în mod greșit investigațiile din bioetică. Problemele „aplicării”, în viziunea celor doi autori, ar constitui pe de o parte prea marea fidelitate față de textele și autorii clasici ai filosofiei; pe de altă parte, lipsa de creativitate și originalitate a celui care doar „aplică” o teorie, fără a avea o contribuție personală la conturarea ei. Pentru a înlătura aceste neajunsuri, ar fi necesară renunțarea la modelul aplicării și înlocuirea lui cu paradigma „aproprierii”, prin care sînt „adaptate concepte și fragmente teoretice la contextele practice”²⁵. Avantajele modelului „aproprierii” ar fi, astfel, în replică la problemele „aplicării”: o mai mare libertate față de tradiția filosofică și, respectiv, o mai marcată originalitate a eticianului, liber să utilizeze așa cum crede de cuviință – și cum i-o cere contextul în cauză – conceptele sau argumentele filosofice.

Baker și McCullough prezintă și cîteva exemple din bioetică pentru a-și ilustra teza. Două sînt exemple istorice, legate de apariția modelului de medic care își oferă sprijinul, respectiv a medicului inflexibil, în literatura medicală; celălalt exemplu este furnizat de modul în care conceptul kantian de autonomie a intrat în principiile celebrului Raport Belmont.

Argumentele celor doi autori sînt în continuare demontate sistematic de către cinci teoreticieni din domenii diferite (istorici, filosofi, bioeticieni, medici). Fără să ne propunem să intrăm într-o discuție mai degrabă tehnică despre tipul de argumente istorice folosite și calitatea exemplurilor utilizate, vom preciza pentru unitatea discuției acele argu-

---

²⁵ Robert Baker and Laurence McCullough, „Medical Ethics’ Appropriation of Moral Philosophy: The Case of the Sympathetic and the Unsympathetic Physician”, *Kennedy Institute of Ethics Journal*, Vol. 17, No. 1, 2007. p. 5.